

KvK-nummer 70854602 - Van Hornstraat 3, 5126 HX Gilze - info@geencontourenovergilze.nl

Gilze, 13 augustus 2026.

Aan:

De Minister van Defensie

Postbus 20701

2500 ES DEN HAAG

Alsmede:

- Via Internetconsultatie Besluit defensiegereedheid fysieke leefomgeving
- Per email staatssecretaris@mindef.nl; en minister@mindef.nl

Betreft: Zienswijze op het ontwerp van 3 juli 2026, inclusief corresponderende ontwerpregeling.

Excellentie,

Stichting GeenContourenOverGilze.nl (hierna: de stichting) dient hierbij tijdig haar zienswijze in op het Ontwerpbesluit defensiegereedheid fysieke leefomgeving, gedateerd 3 juli 2026, met de daarin opgenomen corresponderende bepalingen van de ontwerp-ministeriële regeling (hierna gezamenlijk: het ontwerp-Bdfl).

De stichting onderschrijft het belang van een goed toegeruste en geoefende krijgsmacht. Dat belang ontslaat de regelgever echter niet van de plicht om noodzaak, geschiktheid, subsidiariteit, evenredigheid, rechtszekerheid, gezondheid, natuur en eigendomsbelangen concreet en locatie-specifiek te beoordelen. Voor Gilze-Rijen is dat niet gebeurd. De omgeving is reeds uitzonderlijk zwaar belast, terwijl essentiële besluiten en onderzoeken nog niet definitief of openbaar zijn.

1. Samenvatting en verzoek

Het ontwerp-Bdfl biedt voor Gilze-Rijen een samenstel van vergaande afwijkingen van reguliere wettelijke en vergunningrechtelijke waarborgen. Het betreft onder meer:

1. militaire helikopterbewegingen op "Rijen", met afwijking van routes, start- en landingslocaties, minimumvlieghoogten en de artikelen 10.40 en 10.41 Wet luchtvaart (artikel A.1);
2. starten, vliegen en landen bij duisternis en buiten bestaande gebruiksbepalingen (artikel A.3);
3. proefdraaien van luchtvaartuigen, zo nodig buiten reguliere tijden en werkdagen (artikel A.4);

4. oefenen met verschillende wapensystemen en kalibers en schietoefeningen bij duisternis (artikelen B.2 en B.3);
5. mogelijk oefenen met en tegen onbemande luchtvaartuigen, terwijl de relevante bijlage nog "PM" is (artikel E.3 en ontwerpregeling);
6. opslag van grotere hoeveelheden en andere configuraties munitie (artikel F.1a/b);
7. wijziging en uitbreiding van schietfaciliteiten, start- en rolbanen en munitie- en brandstofopslag (artikelen I.2, I.3 en I.4).

Deze mogelijkheden grijpen rechtstreeks in op het woon- en leefklimaat en kunnen bestaande gebruiksmogelijkheden van particuliere en bedrijfsmatige eigendommen beperken. De effecten zijn niet cumulatief en niet vanuit een actuele, eenduidige referentiesituatie onderzocht. De nota van toelichting bevat bovendien nog openstaande "PM"-onderdelen over hoger recht, milieubeginselen, gevolgen en uitvoering. De participatie vindt daarmee plaats op basis van een onvolledig ontwerp.

De stichting verzoekt daarom, primair:

- a) de consultatie aan te houden en na voltooiing van alle ontbrekende onderdelen, bijlagen, passende beoordeling en milieubeoordeling opnieuw open te stellen;
- b) "Rijen" en "Gilze-Rijen" te schrappen uit de artikelen A.1, A.3, A.4, B.2, B.3, F.1a/b, I.2, I.3 en I.4 en Gilze-Rijen niet aan te wijzen bij of krachtens artikel E.3;
- c) vast te leggen dat het Bdfl voor Gilze-Rijen geen afwijking toestaat van het toekomstige luchthavenbesluit, de definitieve revisievergunning, het omgevingsplan, natuurrechtelijke toestemmingen of afspraken uit de intentieverklaring;
- d) geen activiteit toe te staan die leidt tot meer feitelijke hinder of nieuwe of zwaardere geluid-, veiligheids-, hoogte- of andere beperkingen buiten het bestaande defensieterrein.
- e) Subsidiair verzoekt de stichting om de onder punt 15 (*Minimaal vereiste bindende waarborgen*) geformuleerde bindende waarborgen volledig in besluit en regeling op te nemen vóór inwerkingtreding.

2. De stichting en het rechtstreeks betrokken collectieve belang

De stichting stelt zich ten doel het behoud en/of de verbetering van de kwaliteiten van het woon- en leefklimaat in Gilze en de overige kernen van de gemeente, de cultuurhistorie, de natuur en het milieu in de ruimste zin. Zij wint informatie in, deelt die met belanghebbenden, voert overleg met overheden en derden en voert waar nodig procedures.

De belangen waarop deze zienswijze ziet zijn niet beperkt tot één eigenaar of één perceel. Het gaat om bewoners en bedrijven rond de vliegbasis die reeds geluidhinder, slaapverstoring, trillingen en rattle noise ervaren en die geen extra overlast of additionele planologische beperkingen op hun eigendommen aanvaarden. De zienswijze richt zich daarom op de collectieve leefomgevings-, gezondheids-, natuur-, rechtszekerheids- en eigendomsbelangen in Gilze en de omliggende kernen.

De stichting is sinds de publicatie van het ontwerp-luchthavenbesluit in 2018 intensief betrokken bij overleg over hinderbeperking. Zij was actief betrokken bij de onderhandelingen die hebben geleid tot de intentieverklaring van augustus 2024 tussen Defensie en de gemeente Gilze en Rijen, gehoord de omwonendendelegatie.

3. Voorgeschiedenis en samenhangende besluitvorming

3.1 Ontwerp-luchthavenbesluit 2018 en toezeggingen

Het ontwerp-luchthavenbesluit uit januari 2018 riep ruim 800 zienswijzen op. Naar aanleiding daarvan, en naar aanleiding van de aanvaarding van de motie Kerstens en Van Raan in de Tweede Kamer, trad de staatssecretaris in overleg met gemeente en omwonenden. De relevante toezeggingen zijn later bevestigd in de intentieverklaring en het bijbehorende uitvoeringsdocument. Zij omvatten onder meer:

- prioriteit voor het luchthavenbesluit De Peel, zodat de reserveveldfunctie van Gilze-Rijen kan vervallen en de geluidsbelasting afneemt;
- maatregelen tegen rattle noise;
- verplaatsing van de oefenslope naar een meer centraal gelegen plek op de vliegbasis;
- halvering van de returnveldfunctie, zodat de 35 Ke-contour niet meer over de dorpskernen valt;
- voorbereiding van de overgang van Ke naar Lden;
- terugbrengen van de Historische Vlucht van 5.000 naar maximaal 4.000 vliegbewegingen per jaar.

De intentieverklaring vermeldt expliciet dat omwonenden in toenemende mate hinder ervaren, dat het in 2018 beoogde gebruik van 86.840 vliegbewegingen tot de vele zienswijzen leidde en dat DHC zich inspant om de taakuitoefening zo te organiseren dat hinder zoveel mogelijk wordt beperkt. Het ontwerp-Bdfl moet aan deze bestuurlijke voorgeschiedenis en concrete handelwijze worden getoetst. Een nieuwe algemene afwijkingsroute die feitelijk meer hinder mogelijk maakt, is daarmee niet verenigbaar zonder een expliciete, draagkrachtige en locatiespecifieke motivering.

3.2 NPRD, addendum en revisievergunning

De stichting diende achtereenvolgens zienswijzen in tegen de NRD (6 februari 2024), het ontwerp-NPRD en planMER (3 juli 2025), het addendum en de ontwerp-voorkeursalternatieven (27 februari 2026) en de ontwerp-revisievergunning milieu voor Gilze-Rijen (31 maart 2026). Zij heeft op de eerste twee zienswijzen geen kenbare individuele reactie ontvangen; ook de reacties op de stukken uit 2026 zijn nog niet beschikbaar.

Die trajecten zijn inhoudelijk nauw verweven. Het NPRD bevat onder andere behoefte LS 35 voor uitbreiding van grondgebonden milieuruimte. Het addendum constateert bij de representatieve bedrijfssituatie overschrijdingen tot 4 dB op geluidgevoelige bestemmingen en zonebeheerpunten, met name aan de zuidoost- en zuidwestzijde.

Het nieuwe luchthavenbesluit ontbreekt nog en de revisievergunning is niet definitief. Daardoor is niet eenduidig vast te stellen wat de actuele juridische en feitelijke referentiesituatie is waarboven het Bdfl extra ruimte zou bieden. Het ontwerp-Bdfl is bovendien niet in lijn met de intentieverklaring, maar ook niet met het NPRD. Zo komen – bijvoorbeeld - de plannen voor Lelystad in het NPRD op geen enkele wijze terug in het Bdfl. Op meerdere onderdelen wordt afgeweken van de 57 behoeftes van Defensie in het NPRD. De realisatiestrategie in hoofdstuk 8 van het NPRD lijkt geheel te zijn losgelaten. Van ‘planologische processen op het passende schaalniveau’ is geen enkele sprake. Aandacht voor leefbaarheid en de omgeving (par. 8.3) is verdwenen. Van uitvoering binnen de kaders, waaronder stikstof, is geen sprake meer.

Het ontwerp-Bdfl mag deze nog openstaande reguliere procedures niet doorkruisen en mag bestaande overschrijdingen niet langs een andere route legaliseren. Eerst moeten het luchthavenbesluit, de vergunningen, natuurtoetsing en het NPRD onderling consistent worden gemaakt. Pas daarna kan worden beoordeeld of, en zo ja welke, tijdelijke afwijking werkelijk onvermijdelijk is.

4. Het ontwerp is onvoldragen en de consultatie prematuur

Een zinvolle zienswijzeprocedure vereist dat de wezenlijke keuzes, milieugevolgen, werkingsgebieden en waarborgen kenbaar zijn. Dat is niet het geval. In de algemene nota van toelichting zijn onder meer nog niet uitgewerkt:

- de verhouding tot internationaal en Europees recht;
- het belangenkader van de Wet op de defensiegereedheid, de Omgevingswet en de luchtvaartwetgeving;
- de toepassing van het voorzorgsbeginsel, preventiebeginsel, bronbeginsel en het beginsel “de vervuiler betaalt”;
- de gevolgen, waaronder passende beoordeling en milieubeoordeling;
- de uitvoeringsgevolgen en de verdere ministeriële regeling;
- de bijlage met terreinen voor artikel E.3; deze is uitdrukkelijk nog niet beschikbaar.

Het betreft geen redactionele details, maar informatie die bepalend is voor de rechtmatigheid, locatiekeuze, milieueffecten en rechtsbescherming. Het later aanvullen daarvan kan nieuwe wezenlijke keuzes bevatten. Belanghebbenden moeten daarop kunnen reageren voordat het besluit wordt vastgesteld.

Daarbij bevat het ontwerp onduidelijkheden in nummering en terminologie. Artikel 1.2 koppelt locaties aan Bijlage XIV bij het Bkl, terwijl artikel A.1 spreekt over “Rijen” en elders “Vliegbasis Gilze-Rijen” wordt gebruikt. Niet duidelijk is welk terrein, welke coördinaten en welke begrenzing voor “Rijen” gelden. Ook staat niet vast of “Rijen” samenvalt met een helihaven, De Vijf Eiken of (een deel van) de vliegbasis. Deze onduidelijkheid is onverenigbaar met rechtszekerheid.

Verzoek: Maak alle ontbrekende onderdelen en locatiebijlagen openbaar, publiceer een geconsolideerd ontwerp en stel een nieuwe volledige reactietermijn open. Neem vóór die tijd geen onomkeerbare besluiten of uitvoeringsmaatregelen.

5. Noodzaak, subsidiariteit en evenredigheid zijn niet locatiespecifiek aangetoond

De stichting betwist niet dat de veiligheidssituatie kan vragen om intensievere gereedstelling. Dat algemene belang bewijst echter niet dat elke afzonderlijke afwijking op iedere genoemde locatie noodzakelijk is. Voor Gilze-Rijen moet per activiteit worden aangetoond:

- welke concrete capaciteit ontbreekt en op basis van welke objectieve gegevens;
- waarom deze behoefte niet binnen de bestaande vergunningen en gebruiksregels kan worden ingevuld;
- waarom wijziging via de reguliere procedure niet tijdig mogelijk is;
- welke minder belastende alternatieven op Gilze-Rijen en andere defensielocaties zijn onderzocht;
- welke omvang, frequentie en duur strikt noodzakelijk zijn;
- welke gevolgen voor omwonenden, bedrijven, natuur en ruimtelijke ontwikkeling optreden, afzonderlijk en cumulatief.

De toelichting blijft veelal steken in algemene stellingen dat realistische training nodig is en dat bestaande procedures tijd kosten. Dat is onvoldoende voor afwijkingen die wettelijke normen, vergunningvoorschriften, routes, openingstijden en lokale planologische regels buiten werking kunnen stellen. Het feit dat een reguliere procedure onderzoek en belangenafweging vraagt, is geen zelfstandige reden om die procedure over te slaan.

De vijfjaarstermijn maakt de afwijkingen niet vanzelf evenredig. Vijf jaar is voor omwonenden een lange periode, zeker waar nachtelijke activiteiten, piekgeluid en veiligheidscontouren aan de orde zijn. Bovendien vermeldt de toelichting dat verlenging nodig kan zijn als structurele procedures niet gereed zijn. Tijdelijkheid zonder harde einddatum, afbouwpad en verbod op herhaling kan daardoor feitelijk structureel worden.

6. Strijd met rechtszekerheid, gewekt vertrouwen en zorgvuldige overheidshandelwijze

De overheid heeft vanaf 2020 bewust ingezet op een gedragen luchthavenbesluit voor vliegbasis Gilze-Rijen en hinderbeperking. De intentieverklaring uit 2024 is geen vergunning en bevat geen onvoorwaardelijke resultaatgarantie, maar zij is wel een zwaarwegend bestuurlijk feit. Zij bevestigt de erkende hinder, de dialoog en de inzet om die hinder zoveel mogelijk te beperken. De regelgever moet uitleggen hoe het Bdfl zich daarmee verdraagt en waarom afwijkingen die méér hinder kunnen veroorzaken desondanks noodzakelijk en evenwichtig zijn.

Bij omwonenden is op grond van concrete toezeggingen en jarenlange onderhandelingen de gerechtvaardigde verwachting ontstaan dat de lasten worden teruggebracht en dat het definitieve luchthavenbesluit die balans borgt. Het ontwerp-Bdfl dreigt daarop vooruit te lopen en de uitkomst te ondergraven. Dat is des te bezwaarlijker omdat maatregelen tegen rattle noise nog amper zijn uitgevoerd, de overgang naar Lden niet is afgerond en de luchthaven- en vergunningprocedure nog openstaan.

Ook de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van 19 december 2012

(ECLI:NL:RVS:2012:BY6737) is relevant. Daarin werd de opname van percelen in de 50 dB(A)-zone wegens een motiveringsgebrek vernietigd. Het Bdfl mag niet zonder individuele en locatiespecifieke onderbouwing alsnog ruimte creëren waardoor vergelijkbare of nieuwe beperkingen buiten het defensieterrein ontstaan.

7. Rechtsbescherming, EVRM en toegang tot milieu-informatie

Het ontwerp-Bdfl is algemene regelgeving waartegen niet dezelfde directe bestuursrechtelijke rechtsbescherming openstaat als tegen een individuele vergunning. Tegelijk kan het rechtstreeks toestaan dat in afwijking van vergunningvoorschriften en omgevingsregels wordt gehandeld. Die combinatie stelt hoge eisen aan voorzienbaarheid, begrenzing en effectieve controle.

Voor bewoners en bedrijven zijn in het bijzonder artikel 8 EVRM (woning, privé- en gezinsleven), artikel 1 Eerste Protocol EVRM (ongestoord genot van eigendom) en de eisen van effectieve rechtsbescherming relevant. Extra geluid, slaapverstoring, trillingen, risicozones en planologische beperkingen kunnen het gebruik en de waarde van woningen en bedrijfsobjecten aantasten. Een inmenging vereist een voldoende toegankelijke en voorzienbare wettelijke basis, een legitiem doel en een fair balance. Het ontwerp bevat geen locatiegebonden schade-, compensatie- of rechtsbeschermingsregeling die deze balans waarborgt.

Ook effectieve milieuparticipatie vereist toegang tot de relevante onderzoeken en invoergegevens. De passende beoordeling, milieubeoordeling, locatiebijlage E.3 en delen van de juridische analyse ontbreken. Voor zover gegevens om veiligheidsredenen niet volledig openbaar kunnen zijn, moet ten minste een controleerbare, ongerubriceerde versie beschikbaar worden gemaakt met voldoende informatie over aannames, scenario's, contouren en gevolgen.

8. Natuur, milieueffectbeoordeling en voorzorg

Artikel 2.1 maakt voor een groot aantal activiteiten afwijking mogelijk van vergunningplichten en vergunningvoorschriften voor Natura 2000- en flora- en fauna-activiteiten. De passende beoordeling en soortenbeoordeling zijn echter niet bij het ontwerp inzichtelijk gemaakt. Daardoor is niet te controleren of significante gevolgen zijn uitgesloten, of mitigerende maatregelen tijdig en juridisch verzekerd zijn en of een ADC-beoordeling nodig is.

Het ontwerp kan niet volstaan met monitoring nadat activiteiten zijn begonnen. Bij mogelijk onomkeerbare natuurschade moet vooraf zekerheid bestaan. Compensatie en soortenprogramma's mogen niet worden doorgeschoven naar een later moment als zij nodig zijn om de rechtmatigheid van de afwijking te dragen. Evenmin is een integrale milieubeoordeling zichtbaar waarin alle voor Gilze-Rijen relevante activiteiten gezamenlijk worden beschouwd. De besluitvorming moet onder andere geluid, trillingen, rattle noise, slaapverstoring, luchtkwaliteit, geur, stikstof, bodem, water, natuur, externe veiligheid, cultureel erfgoed en ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden omvatten.

9. Geluid, rattle noise, gezondheid en cumulatie

9.1 Werkelijke hinder is meer dan een jaargemiddelde contour

Omwonenden ervaren al jaren ernstige hinder van zware helikopters. Rattle noise bestaat uit laagfrequente drukgolven en trillingen waardoor ramen, gevel- en dakdelen kunnen resoneren. De eerdere stukken noemen circa 201 en later 275 potentieel betrokken woningen. De toegezegde structurele aanpak is nog niet afgerond. Nieuwe of intensievere vlieg- en grondactiviteiten mogen niet worden toegestaan zolang de bestaande problematiek niet aantoonbaar is verminderd. Een uitsluitend jaargemiddelde geluidmaat verbergt pieken, tonaliteit, impulsachtig geluid, laagfrequent geluid en het tijdstip van optreden. Juist nachtelijk geluid en afzonderlijke events bepalen slaapverstoring en hinder. Het RIVM concludeerde in 2023 op basis van gegevens uit 2020 dat meer omwonenden van vrijwel alle onderzochte luchthavens ernstige hinder en slaapverstoring ervaren bij dezelfde hoeveelheid geluid dan uit oudere relaties volgde en dat een luchthaven-specifieke blootstelling-responsrelatie nodig is. De WHO-richtlijnen behandelen omgevingsgeluid als een gezondheidsvraagstuk, niet alleen als hinder. Voor Gilze-Rijen moet daarom naast berekening ook onafhankelijk worden gemeten en moeten afzonderlijk worden gerapporteerd: maximale niveaus, aantallen events, tijdstip, laagfrequent geluid, trillingen/rattle noise, duur en bronsoort. Ke-contouren alleen geven geen representatief beeld. De toegezegde overgang naar Lden en een passende nachtmaat moet vooraf worden geborgd.

9.2 Cumulatie ontbreekt

De gevolgen moeten worden beoordeeld tegen de totale bestaande en voorgenomen belasting. Daarbij horen ten minste: vlieggeluid van de basis, laagvliegbewegingen, helikopterlandingen, grondgebonden geluid en proefdraaien, rattle noise, schietgeluid, drones, wegverkeer van A58 en N260, bedrijvigheid rond Wijkevoort, geur en externe veiligheidsrisico's. Een toets per afzonderlijk artikel aan één deelplafond voorkomt niet dat de totale leefomgevingsbelasting onaanvaardbaar wordt. De stichting verlangt daarom een gebiedsgerichte gezondheids- en cumulatiebeoordeling met een nulmeting, scenario zonder Bdfl, scenario per afwijking en worst-case combinaties. Daarbij moeten ook kwetsbare personen, kinderen, nachtwerkers, dieren, agrarische bedrijven, recreatie en stilte worden betrokken.

10. Artikelsgewijze bezwaren: luchtvaart

10.1 Artikel A.1 - vliegtuigbewegingen militaire helihaven "Rijen"

Artikel A.1 verdeelt in de ontwerpregeling 500 bewegingen aan "Rijen", zet regels over in- en uitvliegroutes buiten toepassing, maakt het gehele militaire terrein tot helihaven en staat vliegen op 100 voet of lager toe voor zover noodzakelijk. Ook worden de artikelen 10.40 en 10.41 Wet luchtvaart buiten toepassing verklaard.

De begrenzing en bestaande juridische status van "Rijen" zijn niet kenbaar. Ook is niet aangetoond of 500 bewegingen bestaande, verplaatste of extra bewegingen zijn en hoe zij samenlopen met vliegbewegingen van Gilze-Rijen, De Vijf Eiken en behoefte XII uit het NPRD. Het buiten toepassing stellen van routes en minimumhoogten kan hinder verplaatsen naar woonkernen en buitengebied.

Verzoek: schrap "Rijen". Subsidiair: publiceer coördinaten en contour, bepaal dat het aantal geen toevoeging is aan bestaande bewegingen, sluit routes boven woonkernen en gevoelige functies uit, handhaaf minimumhoogten behalve bij een concrete veiligheidsnoodzaak en borg voorafgaande omgevingsafstemming.

10.2 Artikel A.3 - vliegen bij duisternis en buiten openingstijden

Voor Gilze-Rijen zijn in de ontwerpregeling twintig dagen vermeld, in combinatie met Deelen.

Artikel A.3 maakt activiteiten mogelijk in mei, juni en juli, op werkdagen, tot 01:00 uur of vanaf 04:30 uur en tot maximaal 50% van het totale aantal vliegreuren per kalenderjaar. Het artikel laat afwijking toe van gebruikstijden, geluidruimte en daarmee gelijk werkende voorschriften.

Dit is een zeer forse aantasting van de nachtelijke rust. "Duisternis" is niet gelijk aan de nachtperiode; in de zomer is het laat donker, waardoor activiteiten tot 01:00 uur en vanaf 04:30 uur vrijwel de gehele beschikbare slaapnacht kunnen bestrijken. De 50%-grens is geen zelfstandige geluid- of gezondheidsnorm. Ook is onduidelijk wat "20 (icm DLN)" juridisch betekent en of dagen tussen locaties kunnen worden verschoven.

Onderzoek en verslaglegging die pas na inwerkingtreding aanvragen, voorkomen de eerste jaren geen gezondheidsschade. Ex-ante beoordeling is vereist.

Verzoek: schrap Gilze-Rijen en Rijen uit A.3. Subsidiair: geen afwijking tussen 23:00 en 07:00 uur, een aanzienlijk lager en niet-overdraagbaar locatieplafond, voorafgaande publicatie van oefendagen, uitzonderingen alleen bij aantoonbare operationele noodzaak, en een absoluut plafond voor nachtelijke geluidbelasting en events.

10.3 Artikel A.4 - proefdraaien van luchtvaartuigen

Artikel A.4 wijkt onder meer af van omgevingsvergunningen, omgevingsplannen en geluidregels. In het verleden werd door omwonenden enorm veel overlast ondervonden van het proefdraaien van de F16. Sinds het vervallen van deze proefdraailocatie kon de geluidzone in 2013 aanmerkelijk kleiner worden. Wij hebben er dan ook grote bezwaren tegen dat 'proefdraaien van luchtvaartuigen' op vliegbasis Gilze-Rijen weer zou worden toegestaan voor zover het andere luchtvaartuigen als helikopters zou betreffen. Zulks klemmt te meer, nu het proefdraaien mede heeft te gelden voor de F35, welk gevechtsvliegtuig een factor 4 (21 dB) meer geluid produceert dan de F16, en mag plaatvinden gedurende 120 minuten per luchtvaartuig per etmaal (artikel A.4, derde lid). Het geluid van de F35 is luider en pregnanter dan dat van de F16.

Daar komt artikel A.4 nog eens overheen met onbeperkt 'proefdraaien'. In geval van 'operationele noodzaak' mag dit proefdraaien ook buiten de reguliere openstellingstijden plaatsvinden en op andere dagen dan werkdagen. Dit is een blanco cheque. Niet gedefinieerd is immers wanneer sprake is van 'operationele noodzaak'. De commandant van de vliegbasis heeft onbeperkte vrijheid. Hoewel het gebruik in de NvT wordt gebagatelliseerd, blijkt uit het geschetste worst-case scenario dat dit ten onrechte is. Van waarborgen en beperkingen blijkt in artikel A.4 niets. De beperking tot 120 minuten per luchtvaartuig per etmaal leidt niet tot enige evenwichtigheid. Het proefdraaien geldt voor ieder type luchtvaartuig, ongeacht de geluidproductie. Er geldt ook geen beperking in aantallen luchtvaartuigen. In theorie zou de vliegbasis alle aanwezige luchtvaartuigen achter elkaar kunnen laten proefdraaien. Bij 12 luchtvaartuigen is het etmaal al gevuld.

Dit artikel raakt precies aan behoefte LS 35 en de ontwerp-revisievergunning. In het addendum zijn overschrijdingen aan de zuidzijde geconstateerd. De eerdere zienswijzen vragen bronmaatregelen, centrale positionering, gesloten of afgeschermd proefdraai-inrichtingen en een resultaatsverplichting dat buiten de basis geen hogere belasting ontstaat. Het BdfI dreigt deze waarborgen te passeren.

Verzoek: schrap Gilze-Rijen uit A.4. Subsidiair: sluit jachtvliegtuigen en reserveveldfunctie uit; beperk tot concreet genoemde helikoptertypen en locaties; stel één totaalplafond per etmaal en jaar; verbied proefdraaien tussen 19:00 en 07:00 uur en in weekenden; definieer operationele noodzaak limitatief; vereis vooraf bronmaatregelen en bepaal dat buiten het defensie terrein geen stijging ten opzichte van de juridisch vergunde referentiesituatie mag optreden.

11. Artikelsgewijze bezwaren: schieten en onbemande systemen

11.1 Artikelen B.2 en B.3 - schieten en schieten bij duisternis

B.2 maakt variatie in wapensystemen en kalibers mogelijk in afwijking van vergunning- en planregels. B.3 voegt nachtelijke schietoefeningen toe; voor Gilze-Rijen vermeldt de ontwerp-regeling twee vrijgestelde dagen. Een jaargemiddelde grens voorkomt geen extreme piekbelasting en zegt weinig over schrikreacties, slaapverstoring en de combinatie met nachtvluchten.

Onduidelijk is welke bestaande schietfaciliteiten, wapens, kalibers, aantallen en referentievergunning voor Gilze-Rijen gelden. De samenloop met artikel I.2 kan capaciteit en gebruik verhogen. Tevens moet helder zijn of schieten vanuit luchtvaartuigen is uitgesloten.

Verzoek: schrap Gilze-Rijen uit B.2 en B.3. Subsidiair: uitsluitend bestaande grondgebonden wapens en faciliteiten, geen vergroting van piek- of jaargemiddelde belasting, geen schieten tussen 19:00 en 07:00 uur, geen combinatie met A.3 op dezelfde of aangrenzende nachten, voorafgaande bekendmaking en onafhankelijke meting volgens de toepasselijke rekenmethodiek.

11.2 Artikel E.3 - onbemande luchtvaartuigen

De terreinen waarop E.3 van toepassing is, moeten nog in een bijlage bij de regeling worden aangewezen; die bijlage is "PM". Daarmee valt niet te beoordelen of Gilze-Rijen wordt aangewezen en welke drones, hoogtes, routes, tijden, aantallen, payloads en veiligheidsafstanden gelden.

Verzoek: wijs Gilze-Rijen niet aan. Als aanwijzing toch wordt overwogen, moet daarover opnieuw worden geconsulteerd met een volledige locatiebeoordeling en beperkingen voor geluid, privacy, veiligheid, nachtgebruik en cumulatie. Een latere ministeriële aanwijzing zonder gelijkwaardige participatie is niet aanvaardbaar.

12. Artikelsgewijze bezwaren: munitie en externe veiligheid

12.1 Artikel F.1a/b – opslag van munitie

Het artikel staat opslag toe in hoeveelheden en configuraties die kunnen afwijken van de reguliere toestemmingen, mits onder meer veiligheidsafstanden worden berekend. Bij grotere hoeveelheden of andere typen kunnen militaire explosieaandachtsgebieden, QD-afstanden en risicocontouren wijzigen. De tekst waarborgt onvoldoende duidelijk dat buiten het bestaande defensie terrein geen nieuwe of zwaardere beperking ontstaat voor reeds aanwezige woningen, bedrijven en kwetsbare locaties.

Een berekende contour is bovendien niet slechts een technisch gegeven: zij kan bouw-, gebruiks-, financierings- en ontwikkelingsmogelijkheden beperken. Monitoring achteraf herstelt die beperking niet. De soort munitie, scenario's en resultaten kunnen om veiligheidsredenen deels vertrouwelijk zijn, maar burgers moeten wel kunnen controleren dat de buitengrens niet opschuift en het risico niet stijgt.

Verzoek: schrap Gilze-Rijen uit F.1a/b. Subsidiair: een absolute resultaatsnorm dat geen nieuwe of grotere veiligheids- of aandachtszone buiten het defensie terrein ontstaat, geen hoger plaatsgebonden of groepsrisico voor bestaande objecten, voorafgaande onafhankelijke verificatie en openbare contourkaarten op een passend abstractieniveau.

12.2 Artikel I.4 - munitie- en brandstofopslaglocaties

I.4 maakt modernisering en uitbreiding van opslagcapaciteit en beperkte uitbreiding van bouwvlakken mogelijk in afwijking van vergunningplichten. De stelling dat dit binnen bestaande veiligheids- en QRA-contouren blijft, moet als afdwingbare norm in de tekst staan en niet alleen als toelichtend uitgangspunt. Ook moeten stikstof, bodem, water, brandscenario's, geur, verkeersbewegingen en cumulatie met F.1a/b vooraf worden beoordeeld.

Verzoek: schrap Gilze-Rijen. Subsidiair: geen vergroting van opslagvolume of risicocontour zonder reguliere vergunningprocedure en participatie; geen bouwvlakuitbreiding buiten het bestaande defensie terrein; onafhankelijke veiligheidsbeoordeling en een nood-, communicatie- en evacuatieplan met gemeente en veiligheidsregio.

13. Artikelsgewijze bezwaren: infrastructuur

13.1 Artikel I.2 - schietfaciliteiten

I.2 maakt aanleg, bouw, verbouw, sloop of wijziging van schietfaciliteiten mogelijk in afwijking van vergunningvoorschriften. Dat kan de capaciteit, het type gebruik en de geluid- en veiligheidsimpact vergroten, ook als een jaargemiddeld plafond formeel gelijk blijft.

Verzoek: schrap Gilze-Rijen. Subsidiair: uitsluitend veiligheids- en onderhoudswerk zonder capaciteitsvergroting; geen nieuwe baan, kaliber, schietrichting of gebruikstijd; reguliere procedure voor iedere wijziging met milieugevolgen.

13.2 Artikel I.3 - start- en rolbanen

I.3 omvat naast banen ook intersecties, platformen, grasstroken, watergangen, verlichting, markering en veiligheidssystemen. Een wijziging van ligging of gebruik kan routes, grondgeluid, verlichting, afwatering en risico's richting de omgeving verschuiven. De verwijzing naar het "geldende luchthavenbesluit" biedt voor Gilze-Rijen onvoldoende zekerheid zolang het nieuwe luchthavenbesluit ontbreekt en onduidelijk is welke aantallen en configuratie leidend zijn.

Verzoek: schrap Gilze-Rijen. Subsidiair: uitsluitend instandhouding binnen het huidige fysieke profiel; geen capaciteitsvergroting, routewijziging of verplaatsing van geluid richting woongebieden; geen vooruitlopen op het luchthavenbesluit; volledige water-, natuur-, licht- en geluidsbeoordeling.

14. Geen extra planologische beperkingen of afwenteling op derden

De stichting verzet zich nadrukkelijk tegen elke toepassing die nieuwe of zwaardere contouren over eigendommen van particulieren of bedrijven legt. Hieronder vallen geluidzones, explosieaandachtsgebieden, QRA-contouren, obstakel- of hoogtebeperkingen, beperkingen voor kwetsbare functies en feitelijke beperkingen van bestaand gebruik of redelijke ontwikkeling. Het ontwerp gaat ten onrechte uit van de gedachte dat activiteiten binnen een defensie terrein slechts beperkte externe gevolgen hebben. Geluid, trillingen, risico's, licht, verkeer en planologische doorwerking stoppen niet bij de hekwerken. Een begrenzing tot het terrein is daarom geen gelijkwaardige milieubescherming.

Als een maatregel toch aantoonbaar onevenredige schade veroorzaakt, moet vooraf een laagdrempelige, volledige en tijdige compensatieregeling bestaan, inclusief deskundigenkosten en voorschotmogelijkheid. Compensatie is echter geen alternatief voor het voorkomen van vermijdbare hinder en beperkingen.

15. Minimaal vereiste bindende waarborgen

Indien Gilze-Rijen ondanks de primaire bezwaren in het besluit blijft staan, verlangt de stichting dat ten minste de volgende bepalingen rechtstreeks en afdwingbaar in besluit en regeling worden opgenomen:

1. Nulverslechtering: buiten de bestaande grens van het defensie terrein geen toename van geluid, trillingen, rattle noise, geur, stikstofdepositie, veiligheidsrisico of andere milieu-belasting ten opzichte van een openbaar vastgelegde en juridisch juiste referentiesituatie.
2. Geen nieuwe beperkingen: geen nieuwe of zwaardere planologische, geluid-, veiligheids-, hoogte- of gebruiksbeperking voor bestaande woningen, bedrijven, percelen en ontwikkelingsmogelijkheden.
3. Cumulatief plafond: toetsing aan de totale belasting van alle BdfI-activiteiten, reguliere activiteiten en relevante omgevingsbronnen; een activiteit wordt niet toegestaan als het cumulatieve plafond wordt overschreden.
4. Nachtbescherming: geen afwijkingsactiviteiten tussen 23:00 en 07:00 uur; uitzonderingen uitsluitend bij een concreet omschreven, schriftelijk gemotiveerde acute operationele noodzaak, niet bij reguliere planning of capaciteitsgebrek.

5. Bronaankpak: eerst aantoonbaar alle technisch en operationeel haalbare bron- en overdrachtsmaatregelen, waaronder centrale situering, afscherming en aangepaste procedures.
6. Openbaarheid: vooraf publicatie van ongerubriceerde onderzoeken, scenario's, invoergegevens, contouren en een jaarlijkse locatiebalans. Vertrouwelijkheid wordt per gegeven gemotiveerd en beperkt tot het strikt noodzakelijke.
7. Onafhankelijke monitoring: continue of representatieve meting door een onafhankelijke partij van geluid, events, laagfrequent geluid en trillingen, met openbare real-time of periodieke rapportage.
8. Stopmechanisme: automatische opschorting bij overschrijding, onverwachte effecten of niet-naleving; hervatting alleen na herstel, onafhankelijke verificatie en consultatie van gemeente en omgeving.
9. Geen uitwisseling: locatieplafonds en dagen mogen niet tussen terreinen, jaren of activiteiten worden verschoven of "ingehaald".
10. Voorafgaande kennisgeving: tijdige publicatie van oefendagen en afwijkingsgebruik, met een bereikbaar klachten- en schadepunt en gemotiveerde terugkoppeling.
11. Jaarlijkse onafhankelijke evaluatie: beoordeling van noodzaak, gebruik, effecten, klachten, gezondheid en naleving, met adviesrecht voor gemeente en omwonenden.
12. Horizonbepaling: daadwerkelijk verval na vijf jaar, zonder automatische verlenging of voortzetting; een nieuwe regeling vereist volledige nieuwe beoordeling en participatie.
13. Samenloopverbod: geen toepassing voor zover daarmee de intentieverklaring, het luchthavenbesluit, de revisievergunning of het NPRD wordt omzeild of vooruitgelopen op een nog lopende procedure.
14. Schade en rechtsbescherming: een onafhankelijke, laagdrempelige compensatieprocedure en een concreet besluit of melding per toepassing waarop toezicht en effectieve rechterlijke toetsing mogelijk zijn.
15. Beantwoording en verdere procedure
16. De stichting verzoekt om een volledige, puntsgewijze en locatiespecifieke reactie. Een algemene verwijzing naar nationale veiligheid of de nota van toelichting volstaat niet. Per verzoek moet worden vermeld of het wordt overgenomen, hoe het juridisch wordt geborgd en, bij afwijzing, welke concrete feiten en onderzoeken die afwijzing dragen.

De stichting verzoekt tevens:

- a) om toezending van het verslag van de internetconsultatie en de nota van antwoord;
- b) om overleg met de stichting, gemeente en omwonendendelegatie vóór afronding van het ontwerp;
- c) om de stichting in de gelegenheid te stellen haar zienswijze mondeling toe te lichten;
- d) om een nieuwe reactiemogelijkheid als de ontbrekende PM-onderdelen, bijlagen of milieubeoordelingen materieel worden aangevuld;
- e) om alle eerdere zienswijzen van de stichting integraal in de besluitvorming te betrekken.

17. Conclusie

Het ontwerp-Bdfl is voor Gilze-Rijen onvoldoende noodzakelijk, onvoldoende begrensd en onvoldoende controleerbaar. Het maakt een stapeling mogelijk van nachtelijke luchtvaart, proefdraaien, schieten, onbemande systemen, munitieopslag en infrastructurele wijzigingen, terwijl de omgeving al zwaar belast is en het luchthavenbesluit, de revisievergunning, natuurbeoordeling en diverse toezeggingen nog niet zijn afgewikkeld.

De stichting verzoekt daarom primair het ontwerp niet in deze vorm vast te stellen, de consultatie na completering te herhalen en Gilze-Rijen uit alle relevante afwijkingsbepalingen te schrappen. Subsidiair dienen de waarborgen uit hoofdstuk 15 volledig, rechtstreeks en handhaafbaar te worden vastgelegd. In geen geval mag toepassing leiden tot extra overlast of additionele beperkingen op eigendommen van omwonenden en bedrijven.

De stichting behoudt zich het recht voor deze zienswijze schriftelijk en mondeling aan te vullen zodra ontbrekende stukken, de reactie op eerdere zienswijzen of gewijzigde ontwerp teksten beschikbaar komen.

Hoogachtend,

STICHTING GEENCONTOURENOVERGILZE.NL

H.T.M. Wagemakers

Voorzitter